

DARVASI LÁSZLÓ

Szerezni egy nőt

Lassan tíz éve élek úgy, mint nagyobb titkok tudója, mint akit kiválasztottak. Nem én akartam ezt, de rám virradt a nap, és én úgy nyitottam ki a szemem, hogy már tudtam róla, és attól fogva csak vártam, hogy kicsillanjon az idő palástjából az én gyémántom is. Sokszor elnéztem anyámat, akinek megöregedett a hajában a szél, az arcába árkokat vájt a felhők árnyéka, s az ujjai között ázott pernye sötétlett. Néha vele álmodtam. Hogy szül engemet, az ég alá enged az irdatlan öléből, és jajgat, és erősen vérzik közben, és a családunk hírességeinek a nevét sorolja közben. Vojiszláv, Stefan Nemanja, a nagy Dragutin, Stefan Lazarevics, Csernojevics patriarcha, Karagyorgyevics. Miféleképpen úgy tartják, ha a születésedről álmodsz, meg is fogsz születni újra. Nem hiszek az álmokban, nem azért mondom. Én magamban hiszek. Úgy tíz éve láttam először Ljubica Babuszovot, aki egy jakulevói földművész, bizonyos Vasza Babuszov lánya volt, és akkor még csak csecsemő. Jakulevóból jöttek, menekültek mihozzánk. Testvérek voltak, hozzátartozók, Babuszov és a lánya. Akkor tíz éve valaki a kocsmá félhomályában háborús verseket szavalt a hős Marko királyfiról. Mintha a pálinkás poharakban is az ég fénye csillogott volna. A gyermek fölsírt, s nekem is elöntötte a szemem a könny. Akárha az a csöppség, az a rózsás húsú ártatlanság a sírásával folytatta volna a verset.

Szép a gyermeked, Babuszov, mondtam a földművesnek.

Csinálj magadnak, vetette oda mogorván.

Ugyan minek, ha mi összetartozunk, kérdeztem.

Mi aztán nem, morgott Babuszov, ő meg, bökte a homlokát a kicsi felé, ő meg aztán különösen nem tartozik hozzád.

Hát kihez tartozik, Babuszov?

Először az Istenhez, utána meg hozzám, mondta és kiköpött.

Te pedig hozzám Babuszov, bólintottam.

Nem lettem dühös, dehogy is. Tudtam, hogy kiválasztott vagyok. Úgy tíz évvel ezelőtt egy délután megláttam Ljubica Babuszovot. Azóta bogarak az arcomon, kásás hó a szempillám alatt, továbbá azt hirdetem, hogy az élet bozse miluj. Így, így. Azt hiszem, a szívemre tette egyik lábát az Isten, és majd csak akkor veszi le róla, ha elvégeztem a dolgomat.

Amikor az édesapámat megölte egy szarajevói horvát, és az uradalom irányítása rám maradt, üzentem Nisbe s Zeusz nevű cigányért, aki nem biztos, hogy tudta a jövőt, mindenesetre szépen beszélt arról, hogy az Apokalipszisben Szerbia megsebzett öléből virág hajt ki, és már soha többé nem fog elher-

vadni. Zeusz egy taknyos őszi napon jött, mint akit terelgetnek az égiek. Derékig sáros volt, kezében macskafarok, hóvirág. A cigány állt a kapuban, édesanyám tekintetében pedig, aki kint ült az udvaron, meleg lett. Amikor apámmal végzett egy szarajevói horvát, néhány hétre az anyám vette át az uradalom irányítását, majd hamar rá kellett ébrednie, túl boldogtalan a parancsoláshoz, ezért inkább kiült az udvarra, s bámult engem, mint vesződöm trágyaival, liszttel és a sajttal, pálinkával és a benzinnel, a szerződtetett énekesekkel, harcosokkal, és az országot bearanyozó szeszélyes, némely tájon gyorsan megromló fénnel. Én nem vagyok földművész, mint Babuszov. Igazán kereskedő sem vagyok. Mihail Dobro vagyok. Nekem semmi sem magától értetődő, mint az olyanoknak, akiknek a napfelkelte arra való, hogy elkezdjék a munkát, a naplemente meg arra, hogy a vackukba kucorogjanak. Én nem vagyok ilyen, én kiválasztott vagyok. Ruhákat és csörgős játékokat küldtem Ljubica Babuszovnak. Gurszlánok álltak meg a házuk előtt, és néha hetekig nem hagyták abba az éneklést. Már nem érdekelt, anyám mit mond. Apámat megölte egy szarajevói horvát, és mert anyám túl boldogtalan volt az uradalom irányításához, én lettem az úr. Anyám magasabb volt és erősebb mint én. Néha a titkárával, egy Joszip Badala nevű alakkal meghágatta magát, vércsöppes híreket hozatott a háborúról és Milenka Caricáról, aki újabban betegeskedett, és azt is beszélték, új lábat kapott, mégis rosszabbul jár, mint régen. Joszip Badala Párizsban és Amerikában tanult. Ő volt anyám szeretője, mióta apámat lelőtte egy szarajevói horvát.

Háború van, mondtam Zeusznak, aki az eget fürkészte, mintha ellátna odáig. Én tudom, hogy az emberek nem látnak az égig. Látnak valameddig, és azt a valamit istennek nevezik. A hit nem az, hogy látjuk Istent. A hit az, hogy tudjuk, hogy Isten lát bennünket, még ha mi nem is látjuk őt. Aki Istent látja, elveszett, én mondom ezt, Mihail Dobro. Azt hiszem, így van ezzel Zeusz is, aki jövendőmondó volt. Parancsba adtam neki, menjen el és vizsgálja meg a lányt, akinek Ljubica Babuszov a neve, és újabban kocsmákban szokott verselni, majd pedig mondja el a véleményét, ne kerteljen, csak az igazat, csak a szépet mondja. Zeusz úgy jött vissza, mint akit addig vertek, mígnem elfelejti, hogy akadt valamicske jó is az életében. De nyomban rákezdte. Ljubica Babuszov azért tud olyan szépen énekelni és verselni, mert olykor egész nap tátott szájjal fordul a Napnak, fénnel áztatja a nyelvét, a fogait és a torkát. De mégsem ez a lényeg. A szart hiába is mézeznénk. Mihail Dobro, Vasza Babuszov úgy nevelte föl a lányát, hogy egyetlen szót sem szólt neki a háborúról. A lány nem tudta, hogy szerte a határban ölnek, nem tudott Jakulevóról, nem tudta, hogy bombák hullnak Szerbia ölére, és ha a lányka kérdezett valamit az égi morajról, azt mondta neki Vasza Babuszov, hogy az csak az ég szeszélyes dühe, és ez sokkal jobb mint az emberé, mert az ég dühe mulandó, míg az ember gyűlölete ezen a földön örök, örök.

Tékozlás, mondtam, hogy annyi mindenki lehetsz.

Ljubica Babuszov tíz éves volt, tudott szavalni, énekelni és semmit sem tudott. Az én időm, tudtam már, betelt. Anyám sápadt volt, mint a frissen köpült vaj. Anyám sírt, mint esőben a falevél. Anyám megérezte a veszélyt, anyám hízelgett, kedvenc dalomat dúdolta, anyám a szél az estéli hangját utánozta, mit annyira szerettem, anyám a mellbimbóját kínálta, anyám a forró ölet kínálta, mindhiába, mindhiába.

Úgy mentem el a földművészhez, mint egy herceg.

Megveszem a lányodat, Babuszov.

Nem eladó, Mihail Dobro.

Nekem vagy senkinek?

Annak nem eladó, aki meg akarja venni, így Babuszov.

Ej, Bogati horgadt föl bennem a düh. Ereztem, hogy előnt a vér, s nem bírok magammal. Alkudozom egy rongyos seggű földművésszel, aki megtiszteltetésnek vehetné, hogy szóba állok vele, hogy engedem, hogy megálljon előttem.

De aztán mégis sikerült uralkodnom magamon. Végtére is volt néhány érvem. Sorolni kezdtem.

Az anyánkról, Vasza Babuszov, róla van szó. Az anyánk ez a föld, megöregszik, és tavasszal fényes lesz az arca újra. Fényes lesz a folyó és az ég. Hány ilyen történet van, hogy jöttek haza, Belgrádba, Nisbe, Novi Sadra a fiúk, jöttek haza a sárból, a mocsokból, az elátkozott hegyoldalakból, az áruló folyópartoktól, és le se vették a bakancsot, a vértől barnálló katonai övet, a dögláncot a nyakukból, de máris odatérdeltek az édesanyánk elé, és könyörögtek, üssön elébb, édesanyám, üssön elébb, csak utána öleljen, csak aztán találja a szármát és a gibanicát. Ha hazajöttek a fiúk, az édesanyjukhoz jöttek haza, Babuszov.

Én nem szerettem ezeket a meséket, Mihail Dobro, mondta Babuszov, és fölemelte a kezét, és megmutatta hogy föld van benne, markolja a földet.

Én meg azért mondom, mert szeretem ezeket a meséket, Babuszov, és azt is akartam, értsd, mi vár rád.

Én csak azt értem meg, amit én akarok megérteni, dünnyögte Babuszov.

Elegem lett. Mégis mit képzelsz az alak, ő egyszerű földművész, én meg kiválasztott vagyok?! A földbe ásattam nyakig, és úgy hagytam. Földet tart a markában, amikor hozzá megyek?! Hát tudja meg azt is, milyen, ha a föld tartja őt. Fölfogadtam egy vándorgrafikust, rajzolja ki a parasztot. Külön fizetem azért, hogy szenvedő arckifejezése legyen. Megtette. Reggel is a földben volt még Babuszov, a szeme vérben forgott, a szájából hab szivárgott.

Szunce ti jebem, suttogeta, nem adom a Ljubicát.

Már az enyém, Babuszov, mondtam neki. Látod, míg te ülsz a földedben, és gondolsz a vetésre, és elgondolod a rétek felett tobzódó fényt, én megszerzem a te lányodat, aki még csak tíz éves.

A ház fölött sűrű, piszkos pára gomolygott. Badala, a titkár az udvaron állt, ráérősen kávézott. Odamentem hozzá. Joszip Badala, megcsókolod-e a kezem?

Nem szólt. Csak ráhajtotta nyálas ajkait a kézfejemre. Egy pillanatra megéreztem a nyelvét. Tenyeremet kifordítottam, hogy a fogaival kiemelhesse szerződésünk bizonyítékát, a fényes egymarkást. Újra fölegyenesedett.

Tudod, hogy az anyánk, mi lesz az anyánkkal?

Tudom, uram, mondta, szájában az érmével.

Vasza Babuszovot néhány nap múlva kitüntették. Nem én voltam a fontos, hanem ő, aki földművész volt. Az ünnepségre el kellett hoznia a lányát is. Ott állt Ljubica az udvaron, a melle még kicsi és fejletlen, a homlokán tétova árnyék, de a lába már szőrös, mint aki járt már csalánosban. Badala kicipelte anyámat az udvarra. Hozták az emberek anyámat nagyokat nyögve, énekelve. Valaki azt mondta, mind megdöglünk, lássátok csak, végül úgyis mind megdöglünk. Mint egy színpadon, ahol néhányan tragikus szerepet kaptak. Hát nem.

Csönd, a kurva anyátok, csönd legyen.

Nem döglünk meg. Élni fogunk, és hatalmasak leszünk, és mindig leszünk. Semmit nem feledünk, mondtam az egybe gyűlteknek. Csak annyit tanulunk, kiáltottam, amennyit ránk kényszerítenek erővel, csalárdsággal. Jobbak leszünk, mint voltunk, mondtam.

Anyám fölállt, és megindult felém. Nagyobb és erősebb volt mint én, és ezzel az előnyével oly sokszor visszaélt. Amikor megállt előttem, éreztem, hogy a lélegzetében maradt Joszip Badala éjszakai lihegése, akivel az éjjel is meghágatta magát. Badala az enyém volt. Babuszov kábán pislogott, kezében ragyogott a pálinkás pohár. Szerte a táj, az ország, az én drága országom, a felhők, nyírfák az utak mentén, és az ég, az ég, az ég. Nem tudom, hova döftem. És azt se tudom, hányszor. De valahogy olyan szép volt.

Ljubica félelmében szavalni kezdett,

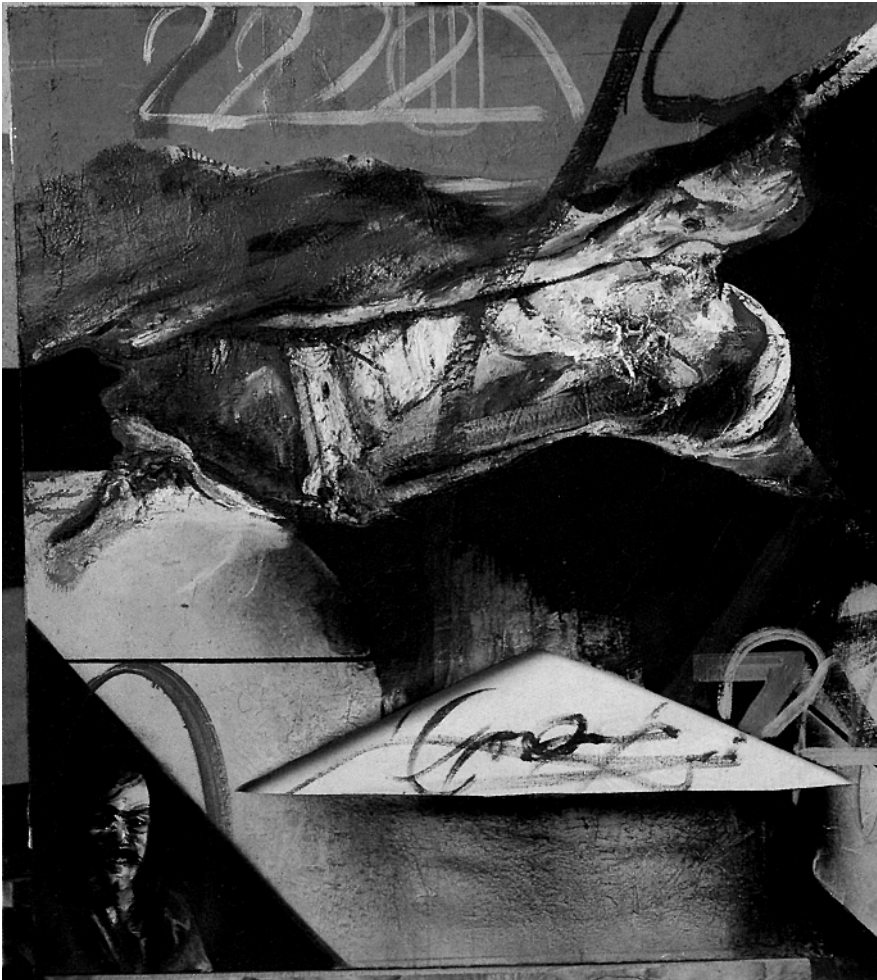
Posetala Carica Milica, Ispod grada bjeloga Kruševca, S njome secu dve mile kćeri, Vukosava i lijepa Mara. S njima jezde Vladeta vojvoda, Na doratu, na konju dobrane.

S közben ragyogott a félelemtől szeme.

Hát persze. Az ostoba Babuszov azt hitte, ágyasnak, asszonynak akarom a lányát. De én nem annak akartam. Más tervem volt, amit egy korlátolt földművész aligha érthetett meg. Ők, az egyszerű emberek elvégzik a munkát, újra fölhúzzák a falakat, a városok határait tisztára sikálják, a folyókból kiemelik a roncsokat, mert erre valók. Az olyan emberek pedig, mint én, a kiválasztottak pedig újraállítják a kórházak és a temetők, a templomok és a hivatalok óráit.

Badala és Zeusz megemelték anyámat a kezénél és a lábánál fogva, s óvatosan, nehogy megsérüljön, kiringatták belőle a lelket. Odamentem hát a lányhoz szépen, és illedelmesen átkaroltam. Az anyám székéhez vezettem, s beleültem. Megigazítottam nyakában a vállkendőt. Remegett a szája széle, de én odanyúltam, lesimítottam az ajkairól a félelem habját. Végül alázatosan eléje térdeltem.

Édesanyám, mondtam, és az ölébe hajtottam a homlokom.

KÉRI LÁSZLÓ: HASADÉK